

Vaasan
Sähkön
asiakaslehti
3 | 23

N

ette

Filmikuvaus
ja vinyylit
– analogia
kiehtoo

Moni-
muotoinen
työyhteisö
toimii

Turvallista
digi-iloa
lapsille

Kanihypyn konkarit

SESONGIN
YKKÖSPASTA:
SIENIÄ JA
KURPITSAA

KUVA LINUS LINDHOLM

Vastuullisuus elää ja kehittyy ajassa

Se, miten yritysvastuu miellettiin kymmenen vuotta sitten ei enää vastaa sitä, mitä käsitteellä tarkoitetaan nykypäivänä. Nyt se kattaa sosiaalisen vastuun, taloudellisen vastuun ja hyvän hallinnon sekä ympäristövastuun.

Ympäristövastuu tuleeikin mieleen, kun katsoo uutisia poikkeuksellisista sääoloista ympäri maailmaa. Olemme Vaasan Sähkössä jo vuosia panostaneet uusiutuvan energian tuotantoon, esimerkiksi tuulivoimaan. Samalla olemme korvanneet fossiilisia polttoaineita biopolttoaineilla sähkön- ja lämmöntuotannossa ja panostaneet energian varastointiin. Työtä on silti vielä tehtävänä. Tavoitteena on, että säännöllinen energiantuotantomme olisi hiili-neutraali tämän vuosikymmenen loppuun mennessä.

Halusimme Vaasan Sähkö -konsernissa terävöittää vastuullisuuteen liittyvää työtä laatimalla vastuullisuusstrategian ja sen tueksi vastuullisuusohjelman. Työn pohjaksi kysyimme sidosryhmittämme näkemyksiä, ja henkilöstö on aktiivisesti osallistunut strategian työstöön. Erityisesti meiltä odotetaan toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi energian tuotannossa ja jakelussa, vastuullisuusohjelmia toimitusketjuissa sekä työyhteisön monimuotoisuuden kehittämistä. Nämä ovat tärkeitä asioita, joiden osalta olemmekin vasta alkutaipaleella.

Vastuullisuudessa joutuu myös ratkaisemaan haastavia ongelmia, kuten viime talvena. Mikä on asiakkaan näkökulmasta oikein ja kohtuullista? Mikä puolestaan yrityksen näkökulmasta turvaa liiketoiminnan jatkuvuuden, joka on kaiken vastuullisuustyön perusedellytys? Jos jatkuvuus horjuu, muukin työ loppuu nopeasti.

Vastuullinen toiminta on arjen valintoja – niin minun kuin sinunkin tekemiä päätöksiä kestävämmän huomisen puolesta. Minun valintojani ovat muun muassa tuulisähkö, ilmastotuote kaukolämmössä, pyöräily töihin, työmatkat junalla Helsinkiin. Mitkä ovat sinun valintojasi? Otetaan yhdessä vastuu huomisesta.

Lue lisää konsernimme vastuullisuustyöstä sivulla 20.

Mukavaa syksyn jatkoa!

Olli Arola

Strategia- ja yhteiskuntavastuujohtaja

Sisällys

Tämän numeron Teema-jutussa pureudutaan digibuumin rinnalla kukoistavaan analogia-innostukseen. Monet haluavat nopean digin oheen jotain rauhallisempaa ja konkreettisempaa. Siksi filmikuvaus ja vinyylilevyt ovat trendejä, ja ei-älypuhelimet kiinnostavat nyt nuoriakin.

- 3 Hyvä kysymys**
Miksi kieli tarttuu kylmään metalliin?
- 4 Teema**
Analogian kaipuu
- 12 Puheenaihe**
Yhdenvertaisuus vaatii tekoja
- 14 Fiksumpi elämä**
Lapset digissä – hyötyä turvallisesti
- 16 Kimpassa**
Kanihyppyn sanansaattajat
- 20 Ajankohtaista**
Mm. vastuullinen sähkönsiirto, ilmalinjojen raivaaminen, kestävämpi liikenne ja kotkanpesien kunnioittaminen.
- 24 Vaasalaista osaamista**
Järkeä energiankäyttöön
- 26 Ristikko**
- 27 Resepti**
Sesongin suosikkipasta

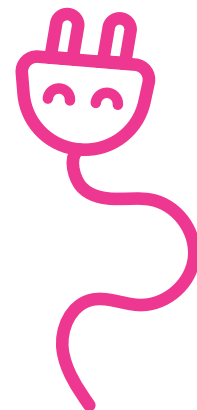
Vaasan Sähkö -konsernin asiakaslehti

Seuraava Nette ilmestyy 2/2024
Postiosoite: PL 26, 65101 Vaasa
Käyntiosoite: Kirkkopuistikko o, 65100 Vaasa
Puhelinvaihe: 06 324 5111
Asiakaspalvelu: 06 324 5750, asiakaspalvelu@vaasansahko.fi
Vaasan Sähköverkon vikailmoitukset: 06 324 5700
(24h, puhelut nauhoitetaan)
Internet: www.vaasansahko.fi
ISSN: 1458-7297

Toteutus: Aller Ideas
Päätoimittaja: Mikaela Jussila,
nette@vaasansahko.fi
Toimituskunta: Johan Eriksson,
Marko Hakamäki, Mikaela Jussila,
Mirja Kohtamäki
Painopaikka: UPC Print
Kansikuva: Kasper Dalkarl

4041 0948
Painotuote

Miksi kieli tarttuu kylmään metalliin?

Teksti **ELINA VIRONEN**

Moni on lapsena oppinut kantapään kautta, että kieltä ei kannata tökätä pakkasella metalliin. Kieli tarttuu siihen, koska metallilla on hyvä lämmönjohtavuus, eli kielen lämpö karkaa nopeasti sitä pitkin. Kylmän kielen pinnassa oleva kosteus jäätyy silmänräpäyksessä ja liimaa kielen ja metallin toisiinsa.

Tarttumisvaara alkaa viidessä pakkasasteessa. Kielen riuhtaisu irti on kivuliasta, koska sen pintakerrosta repeää ja jää kiinni metalliin. Lempeämmin kielen voi irrottaa sulattamalla sen irti vaikka lämpimällä vedellä.

Juttuun haastateltiin asiantuntijana Työterveyslaitoksen johtavaa tutkijaa **Sirkka Rissasta**.

Teksti **SIRKKU SAARIAHO** Kuvat **MARI LAHTI**

Analogian kaipuu

Digitaalisuus mahdollistaa monenlaista, mutta sen keskellä monia kiehtovat myös analogiset asiat, kuten vinylilevyt tai filmikamerat. Ne tuovat elämään verkkaisuutta, keskittymistä ja konkreettista tuntumaa. Se, että kaikki mahdollinen ei olekaan mahdollista tässä ja nyt, on virkistävää ja rauhoittavaa.

Filmikuvaus on graafiselle suunnittelijalle Pekka Keskiselle taidemuoto ja elämäntapa, koirien ja retkeilyn rinnalla. Hän on mielissään siitä, että myös monet nuoret ovat innostuneet lajista. "Mitä paremmassa tilassa filmikuvaus on, sitä enemmän sieltä nousee nuoria kuvaajia, joilla on tuore ja oma näkemys."

”T eininä minulla oli jonkinlainen visio valokuvaajan identiteetistäni. Kulkisin vanha Nikon-kamera kaulassa ja ottaisın mustavalkoisia kuvia. Sellainen taiteilijateinin arkkityyppi”, Si-poossa asuva **Pekka Keskinen** naurahtaa.

Se melkein tapahtuikin. Ensimmäisen oman filmikameran Keskinen sai syntymäpäivälahjaksi 1990-luvun lopulla. Se oli Pentax. Keskinen oli käynyt lapsena läpi monenlaisia taideharrastuksia, mutta valokuvaus kiinnosti erityisesti.

”Kuvausharrastus tyssäsi kuitenkin nopeasti. Olin liian nuori. En vielä ollut kypsä niin vaativalle harrastukselle. Kuvia tuli, kun painoi laukaisinta, mutta ei se ollut mitään kypsää ilmaisua.”

Digikuvaus yleisty 2000-luvun alussa, ja tullessaan se pyyhkäisi filmit ja filmikamerat hetkessä pois käytöstä.

”Koulussa kuvasin digikameroilla. Tunsin, että kuvauksesta puuttui jotakin, jonka olin jo kokenut filmikameralla.”

Paluu tulevaisuuteen

Taiteilijateinin arkkityyppin menettäminen jäi kaiheartamaan Keskinen mieltä. Toinen mahdollisuus kuvata filmille tuli vuonna 2015, kun Keskinen löysi kellarista laatikon, jossa oli hänen vanha Canon AE-1 -kameransa, negatiiveja ja vedoksia.

Laatikossa olivat myös teini-iässä kehitetyt mustavalkoiset vedokset. Keskinen mielessä välähtivät hajonneet iPhone-t viime vuosilta. Niiden mukana menivät kaikki kuvamuistot.

”Se harmitti, paljon. Mutta vanhat filmivedokset ovat yhä olemassa! Erityisesti koskettivat ensimmäisen koirani Saagan pentukuvat, jotka olivat filmillä.”

Muiston säilyminen puhutteli ja herätti. Miksi ei taas voisi kuvata filmikameralla?

”Aloitin kuvaamisen melkein heti. Ajattelin, että otan revanssin menetetyistä taideteinin imagosta.”

Keskistä hämmästytti, kuinka paljon filmikuvausta harrastettiin. Kaikki eivät olleetkaan koskaan lopettaneet sitä. Eikä hän ollut ainoa, joka oli kyllästynyt digiähkyyn ja halusi filmin takaisin. Samanlaisia tarinoita oli ympärillä paljon.

Osaset lokahtivat kohdalleen. Keskisestä oli tullut graafinen suunnittelija, visuaalisti ammatillaan. Se oli tuonut näkemystä ilmaisuun.

Digikameroiden yleistymisen oli häätänyt vanhat filmikalustot kiertoön. Saatavilla oli todella hienoja kameroita pilkkahintaan.

”Pystyin ostamaan kameroita, joihin minulla ei olisi ollut varaa nuorempana. Momentum oli huikea! Edelleen kuvaan samalla innolla.”

Kamera amulettina

Keskinen pohtii, että filmikuvausta leimaa autenttisuus monella tasolla. Kuva on fyysinen ja haptinen, sitä voi pitää kädessä. Se säilyy pitkään ilman tallennusvälineitä. Sen jakelusta voi päättää itse.

Vanhojen vedosten löytymisen jälkeen Keskinen on melkein aina ollut kamera mukanaan. Jos sen jättää kotiin, varmasti tulee vastaan jotakin, jonka olisi halunnut kuvata.

”Kamera kaulassa on kuin amuletti, jolla kutsutaan valokuvauksen jumalat paikalle lähettämään kuvia kaapattavaksi.”

Keskinen kamerassa on yhä mustavalkofilmi.

”Se on alkuperäinen visio, jossa olen pysynyt. Siinä on oma estetiikka ja viehätys. On vain mustan ja harmaan sävyjä, pintoja, valoja.”

Keskinen sekä kehittää filminsä että tekee vedokset itse. Ne ovat niin tärkeitä luovan prosessin osia, että niitä ei voi jättää toiselle tehtäväksi.

”Negatiivit on helppo kehittää. Filmi pitää ladata kehityspönttöön pimeässä, siihen ei tarvita pimiötä. Skannaan ja digitoin filmin.”

Suurin osa otoksista jää negatiiveiksi. Ne säilyvät arkistossa, jossa niihin voi tarvittaessa palata.

Mielen maisemia

Kuvajournalismin isäksi kutsutulta **Henri Cartier-Bressonilta** vaikutteita saanut tilannekuvaus viehätti Keskinen, kun hän aloitti kuvaamisen uudestaan. Sen jälkeen tuli muotokuvaus. Vaiheet kestävät muutaman vuoden. Nyt kiehtoo esimerkiksi merimaisema.

”Kuvaan hitaasti 1–3 rullaa kuukaudessa. Kuvista noin kymmenen prosenttia onnistuu, joista kymmenen kuvaa on kelvollisia ja yksi sellainen, jonka voisi laittaa esille. Siihenkin tottuu.”

Normaalien mustavalkofilmiä lisäksi Keskinen kamerassa voi olla todella outojakin filmejä, kuten 1970-luvulla vanhentunutta italialaista filmiä, joka näkee vain sinisen aallonpituuden.

”Siinä on valovuodon näköisiä laikkuja. Kuvat näyttävät sattumanvaraisilta ja unenomaisilta.”

Viime kesänä Keskinen yhdisti kaksi harrastustaan, melonnan ja valokuvauksen. Hänen oli aivan pakko päästä Söderskärin majakalle yöksi. Keskinen kuvailee merimatkaa ja yöpymistä yksinäisellä luodolla lähes hengelliseksi kokemukseksi. Tärkeintä oli silti kuvaus.

”Kuvista tuli juuri sellaisia, joita rakastan. Ne ovat kuin suoraan ajatuksistani ja unistani. Se oli tutkimusmatka, jossa ilmaisen itseäni kuvilla. Voin koko talven katsoa kuvia ja miettiä, mikä niissä vetoaa minuun.” ●

Mustavalkokuvaus on Keskisen juttu. Hän kehittää filmit ja vedostaa kuvat itse.

Keskinen ei keräile kameroita, vaan ne ovat kuvaamista varten. "Yleensä minulla on Olympus OM-2, hyvä ja todella kaunis kamera. Leica M4 on painava, mutta kiva kanniskella ja uskomattoman kaunis."

4 asiaa, joihin analogiabuumi liittyy

1

Nostalgian kaiut

Ompa mahtavaa istua lattialla ja kuunnella **Elton Johnin** *Captain Fantastic* -levyä levysoittimesta ja uppoutua vinyylin avautuviin kansiin, kirjaseen ja julisteeseen. Levy napsuu ja rahisee hiukan. Se on tunnelmaa, jota digitaalisesta musiikista ei tule. Se on tunnelmaa, jota monet tavoittelevat.

”Analoginen ja digitaalinen eivät ole suoraan toistensa vastakohtia, vaan usein erilaisia tuotteita ja palveluita. Nuoret mieltävätkin ne eri tuotteiksi. Niissä voi olla myös materiaalinen ja immateriaalinen ero”, toteaa **Terhi-Anna Wilska**, joka on kulutustutkija ja sosiologian professori Jyväskylän yliopistossa.

Vinyylilevyissä ei kuunnella vain musiikkia, vaan myös levyä: miltä se kuulostaa.

”Näen analogiaharrastuksen retroboomin osana. Analogiassa näkyy nostalgia, jonkinlainen kaipuu menneeseen aikaan. Analogisuudesta innostuminen ei ole vain nuorten juttu, ehkä pikemmin keski-ikäisten.”

KUVATISTOCK

2

Alkuperäisyyden arvo

Suomen vaurastuminen näkyy analogiaboossa. Meillä on tarjolla runsaasti hyviä esineitä 1970-luvulta asti, kauempaakin. Vanhat levysoittimet, radiot, kellot ja kamerat ovat usein toimivia tai ainakin korjaukelpoisia. Tavaroilla voi olla tausta, joka liittyy omaan sukuun tai muuten historiaan.

”Asioiden autenttisuus alkoi trendata jo ennen koronaa. Aidot ja alkuperäiset asiat ovat arvossaan.”

Wilska viittaa antropologiseen kulutustutkimukseen, jonka mukaan tavaran identiteetti voi muuttua ajan myötä. Käyttöesineestä tulee esteettinen koriste tai keräilyesine. Tavaran elinkaari jatkuu, vaikka sen merkitys ihmiselle muuttuu.

Analogisuuden harrastamisessa ei silti ole kyse vain vintagetavaroista. Esimerkiksi levysoittimien valmistus ei koskaan loppunut – kysyntä on vain vaihdellut.

3

Vastavoima teknostressille

Monesti analogisten vaihtoehtojen hakeamiseen ajaa digin tuoma kiihkeys, jossa haetaan välitöntä palkitsemista.

Wilska puhuu niin kutsutusta kulttuurisesta viiveestä: teknologinen muutos tapahtuu nopeammin kuin pystymme käsittelemään sitä. Teknostressi taas kuvaa tunnetta, jossa kehityksessä ei pysy mukana, vaikka kuinka yrittää.

”Kehitys on liian nopeaa aivoillemme.

Kontrollimattomuuden tunne uuvuttaa.”

Silti meillä ei ole koskaan ollut yhtä paljon vapaa-aikaa. Wilska harmittelee, että siitä on tullut yhtä kiivastahtista kuin työelämästä.

”Mieli ei saa koskaan levätä. Siksi monet haluavat rauhoittumisharrastuksia, joihin pitää keskittyä ja jotka vievät mukanaan. On ehdottoman hyvä innostua jostakin hitaasta lajista.”

4

Kosketeltavuuden voima

Paperikirjan lukijat korostavat kirjan tuntua, painoa, visuaalisuutta, tuoksua. Kuinka kirjan laajuudenkin käsittää paperikirjassa paremmin, kuinka helppoa on palata lukemaansa. Kaikki tämä on haptisuutta, konkreettista kosketusta asiaan. Se on analogisten asioiden ydintä.

Yhdysvalloissa ja Britanniassa raportoidaan paperikarttojen myynnin kasvusta yli sadalla prosentilla parin viime vuoden aikana. Ne ovat Yhdysvalloissa milleniaalien ja Z-sukupolven suosiossa. Vasta oikea kartta tekee matkan, kirjoittaa *Wall Street Journal*. Paperikartat tuovat seikkailun tuntua, ovat usein havainnollisempia kuin pieneltä ruudulta tihrustettu kartta ja vapauttavat puhelimen jatkuvalta tuijottamiselta.

Metsäretkeilevässä Suomessakaan paperikartat eivät ole kadonneet. Samoin veneilijöillä on aina merikortit mukana, varmuuden vuoksi.

Hidasta ja tee itse

Monet digiksi siirtyneet arjen asiat hoidettiin vielä tovi sitten käsin. Niiden tekeminen ”vanhalla tavalla” tuntuu nyt vapauttavan hyvältä, jopa trendikkäältä.

KAUNIIT KIRJAIMET | Kynällä ei enää tarvitse allekirjoittaa edes asunnon kauppakirjoja, ja juuri siksi kaunis käsiala ja käsin kirjoitettu teksti ihastuttavat. *Handlettering* ei ole kaunokirjoitusta eikä kalligrafiata, mutta se lainaa reippaasti molemmista. Sen tekemiseen käytetään yleensä erilaisia tussikyniä. *Handlettering* vie mukanaan. Mitä enemmän oppii hallitsemaan kirjainten piirtämistä, sitä enemmän haluaa uppoutua yksityiskohtiin, kuten L- tai M-kirjainten kaariin.

SUUNNISTAMINEN | Jos kartan ja kompassin käyttö on unohtunut, suunnistusseurojen kurseilta saa taidon takaisin. Samalla aukeavat suunnistus-tapahtumat, joita järjestetään lähes kaikkialla. Ei ole metsää parempaa paikkaa, kun arjen huolista haluaa eroon. Kartanlukutaito on kaikille hyödyllinen taito osata. Lue lisää: suunnistusliitto.fi

KUVA-ALBUMIT | Olisiko aika tehdä valokuva-albumi? Ei sellaista valmiina kirjana kotiin tulevaa, vaan kuva-albumi, johon kerätään kuvia ja kirjoitetaan käsin: *Akseli, Topias ja Aino kesämökillä Joutsassa, 2023*. Vaikka kuvat olisivat nyt digitaalisina, niistä voi valita parhaita paperikuviksi. Valinta ei ole helppoa, mutta albumia ei ole tarkoitus tehdä hetkessä valmiiksi, vaan sitä täytetään pikkuhiljaa. Valokuva-albumi jää seuraaville polville katsottavaksi.

POSTIKORTIT | Se ilon tunne, kun saat postikortin! Tai kun lähetät itse sellaisen: ensin valitset sopivan kortin, mietit tekstin, kirjoitat sen käsin ja viet kortin laatikkoon. Kortti tuntuu henkilökohtaiselta ja harkitulta. Se tekee mieli säilyttää, jopa laittaa esille. Postikortti-iloa saa varmimmin liittymällä kansainväliselle [Postcrossing.com](https://www.postcrossing.com)-sivustolle, jossa on jo yli 18 000 suomalaista.

PAPERIKALENTERI | Paperinen kalenteri rapisee analogian iloa. Tutkimusten mukaan käsin kirjoitettu merkintä kalenteriin pysyy paremmin mielessä. Käsinkirjoittaminen usein myös selvittää ja edistää ajatuksia. Paperikalenteri ei häiritse käyttäjäänsä lähettämällä jatkuvasti muistutuksia, mikä vähentää stressiä.

Lupu Pitkänen iloitsee, että nuoret ovat löytäneet hyvin vinyylilevyn formaatin. "Heillähän ei välttämättä ole kokemusta fyysisestä musiikin muodosta. Vinyylilevy on heille ihan uusi ja kiinnostava juttu."

KUVAT MARI LAHTI

Tervetuloa takaisin, vinyylilevy

Lupu Pitkänen toi takaisin Suomeen lähes 30 vuotta sitten loppuneen toimialan. Vinyylilevyt puristetaan kuten aikaisemminkin, mutta nyt tuotannon hiilineutraalius on tärkeää.

Helsingin Levypuristamo aloitti kaupallisen vinyylilevyjen tuotannon tämän vuoden alussa. Yritys on perustettu vuonna 2021, mutta uuden tehtaan rakentamiseen menee aikansa.

Nyt tehdas pyörii Helsingin Kyläsaaressa toimitusjohtaja ja perustaja **Lupu Pitkäsen** suunnitelmien mukaan. Asiakaita on riittänyt, ja viime kesän aikana viimeisteltiin tuotantoa.

"Emme tulleet tyhjään markkinaan. Kotimaiset artistit ja bändit ovat koko ajan teettäneet äänilevyjä ulkomailta. He eivät tule meille automaattisesti, vaan on tehtävä myyntityötä", Pitkänen kertoo.

Tämän vuoden tavoite on toimittaa 100 000 vinyylilevyä. "Emme jää kauaksi tavoitteesta."

Yrityksen perustamiseen Pitkästä innoitti 2010-luvulla alkanut äänilevyjen suosion kasvu sekä kotimaisen puristamon puuttuminen. Pitkänen seurasi, kuinka naapurimaihin ja moniin Euroopan maihin perustettiin tehtaita.

"Mietin, että miksi kukaan ei perusta levypuristamoita Suomeen."

Alkoi näyttää siltä, että puristamon perustaminen jäisi Pitkäselle. Pitkänen on kokenut yrittäjä: parikymppisenä musiikkiura ja konemusiikin keskitty-

nyt oma levy-yhtiö. Sen jälkeen ura yrittäjänä it-alalla konesalien ja datakeskusten parissa.

"Myimme yrityksen Ruotsiin, ja sain yrityskaupasta rahoitusta puristamoon. Se helpotti päätöstä aloittaa."

Uusi liiketoiminta ei jännittänyt.

"Sopiva tausta, ja nelikymppisenä vielä jaksaa aloittaa uuden bisneksen", Pitkänen naurahtaa.

Yrityksen ympäristönäkökulma oli tärkeä Pitkäselle. Kotimaassa valmistettujen vinyylilevyjen kuljetusmatkojen hiilijalanjälki on pienempi verrattuna tuontilevyihin. Vielä merkittävämpi asia on vinyylilevyn valmistamisen hiilineutraalius.

"Vinyylilevyn tekeminen kuluttaa paljon energiaa, sillä tekemiseen tarvitaan höyryä ja jäähdytysenergiaa."

Pitkäsen yritys käyttää vain uusiutuvaa energiaa, tuulisähköä ja paikallisesti tuotettua biokaasua. Hukkalämpö kierrätetään. Näin levyn valmistusprosessista on saatu hiilineutraali.

"Halusin, että vinyylilevyformaattilla on oikeutus olla olemassa tulevaisuudessakin. Se on uhattuna, koska valmistus kuluttaa paljon fossiilista energiaa."

Pitkänen on pohtinut pitkään myös vinyylilevyn formaatin selviytymistä. Se on selvinnyt jo cd-levystä, joka hävinnee digitaalisille musiikkipalveluille, kuten Spotifylle.

"Voi olla, että vinyylilevy jää ainoaksi fyysiseksi ääniteformaattiksi. Ehkä olen puolueellinen, mutta jos en uskoisi näin, en olisi perustanut yritystä."

Suomen myydyimmät vinyylit 2022

1. Ghost: Impera
2. J. Karjalainen: Soulavaris
3. HIM: Greatest Love Songs Vol. 666
4. Harry Styles: Harry's House
5. Hurriganes: Rock And Roll All Night Long
6. Nightwish: Oceanborn
7. Amorphis: Halo
8. Apulanta: Kolme
9. Huora: Älä luovuta
10. The Hellacopters: Eyes Of Oblivion

Lähde: Musiikkituottajat – IFPI Finland ry

Gallup

Mitä mieltä olet vinyylilevyistä?

76%
Jatkoon!

24%
Museoon

Kysely järjestettiin Vaasan Sähkön IG Storyssä. Vastaajia oli 1 607.

Käy korjaamolla

Analogisten laitteiden hienouteen kuuluu korjattavuus. Vika on usein vain hidaste, ei roskistuomio. Jos vintiltä löytyy vanha levysoitin, se todennäköisesti toimii. Vuosikymmenten hiljaiselon jälkeen se kaipaa puhdistusta ja uuden neulan. Hyvä korjaamo hakee laitteet jopa kotoa.

Jos epäilet vanhan filmikameran tarvitsevan huoltoa ennen käyttöönottoa, vie se korjaamoon ainakin puhdistettavaksi.

Innostus analogisten laitteiden käyttöön näkyy korjaamoissa huoltojonoina. Odotaminen kuuluu asiaan tässäkin. Palkintona tulee kuitenkin tunne, että on tehnyt oikein. On korjauttanut vanhaa ja kestäväää jälleen toimivaksi sekä satsannut esineeseen, joka tuottaa itselle iloa.

KUVAT/ISTOCK

Dumb phonella digipaastolle

Peruspuhelimet tai ei-älypuhelimet, dumb phonet, ovat perinteisesti olleet varttuneempien ihmisten suosiossa. Puhelimella vain soitetaan ja ehkä lähetetään tekstiviestejä.

Toinen peruspuhelimia suosiva ryhmä ovat olleet ulkotöitä tekevät. Peruspuhelin on luotettava ja varma työkaveri, joka toimii pakkasellakin.

Maailmalla ei-älypuhelinien suosio on jo jonkin aikaa noussut selvästi kuitenkin myös muissa käyttäjäryhmissä. Ensin niitä hankkivat minimalistisen elämäntavan kannattajat. Nyt

ne ovat Z-sukupolven valinta toiseksi puhelimiksi vaimentamaan sosiaalisen median hälyä.

Ilmiö näkyy jo Suomessakin. Gigantin Telecom-tuotteiden myyntipäällikkö **Jyri Helistö** kertoo ei-älypuhelinien myynnin kasvaneen viime kesän aikana. Erityisesti klassikot, Nokia 105 ja Nokia 2660, ovat olleet suosittuja.

"Ne ovat tavoittaneet nuoremman kohdeyleisön. Niitä ostetaan yhä useammin älypuhelimien rinnalle digitulvasta irtautumiseen, arkea tasapainottamaan", Helistö arvioi.

Yhdenvertaisuus vaatii tekoja

Oman erilaisuuden piilottelu syö paitsi yksilöä myös työtehoa. On tärkeää, että jokainen voi tuntea itsensä arvostetuksi työpaikalla tai muussa yhteisössä, sanoo ihmisoikeuskouluttaja Dakota Robin.

Teksti **ELINA VIRONEN** Kuva **HELI BLÅFIELD**

Monimuotoisuus ja inklusiivisuus ovat viime vuosina nousseet entistä tärkeämpään rooliin työmaailmassa. Tämä näkyy ihmisoikeuskouluttaja **Dakota Robinin** kalenterissa. Yhdenvertaisuuskoulutuksille olisi tilausta enemmän kuin yrittäjä ehtii niitä pitää. Vielä viitisen vuotta sitten tilanne oli toinen.

”Silloin yrityksistä sanottiin, että nämä asiat eivät koske meitä, olemme esimerkiksi teollisella tai kaupallisella alalla. Ei tiedetty, mitä inklusiivisuus ja monimuotoisuus tarkoittavat, ja että ne koskevat kaikkia yrityksiä, joissa on henkilöstöä”, Robin sanoo.

Työyhteisön monimuotoisuus parantaa muun muassa luovuutta ja kannattavuutta.

Nyt firmat toimialasta riippumatta panostavat yhdenvertaisuuteen. Sillä on huomattu olevan vaikutusta paitsi työhyvinvointiin myös yritysten tuloksiin. Jos työntekijä kokee tulevaisuutta syrjityksi tai piilottelee esimerkiksi vähemmistötaustaansa työpaikalla, voi se aiheuttaa työtehon laskua tai sairauspoissaoloja.

”Inklusiivisuus tulee siis yrityksille kannattavammaksi”, Robin muistuttaa.

Työterveyslaitoksen mukaan työyhteisön monimuotoisuus parantaa muun muassa organisaation luovuutta, taloudellista kannattavuutta ja työpaikan houkuttelevuutta. Monimuotoisuus tarkoittaa, että työntekijät eroavat toisistaan esimerkiksi iän, sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen, kulttuurin, uskonnon, koulutus- tai perhetaustan, kielitaidon, etnisyyden, kansalaisuuden, sosioekonomisen aseman tai fyysisten ja henkisten kykyjen osalta.

Työterveyslaitoksen monimuotoisuusbarometriin (2020) vastanneista henkilöstöalan ammattilaisista joka kymmenes oli havainnut ulkomaiseen taustaan tai sukupuoleen kohdistuvaa syrjintää rekrytoinnissa. Toisaalta rekrytointikäytäntöjä oli tasa-arvoistettu esimerkiksi kouluttamalla rekrytoijia ja käyttämällä anonyymia rekrytointia.

Koulutus tekee mestarin

Pelkkä erilaisten ihmisten palkkaaminen ei automaattisesti tuo työpaikalle monimuotoisuuden hyötyjä. Lisäksi tarvitaan inklusiivisuutta: aktiivisia tekoja sen eteen, että jokaisella olisi työyhteisössä hyväksytty, arvostettu ja psykologisesti turvallinen olo.

Jos esimerkiksi miesvoittoiselle työpaikalle palkataan enemmän naisia, mutta työkuultuuri ei mukaudu huomioidaan heitä, voi ilmapiiri huonontua, vaikka monimuotoisuus lisääntyy.

”Tässä tapauksessa inklusiivisuus voisi olla sitä, että kutsutaan myös naispuoliset työkaverit illan futispeliin eikä oleteta, etteivät he tykkää jalkapallosta.”

Inklusiivisemmän työilmapiirin rakentaminen on hyvä aloittaa henkilöstön koulutuksesta. Jokainen voi toimia yhdenvertaisuuden puolustajana vain oman tietotasonsa mukaan.

”Jos kuulee kahvihuoneessa loukkaavan kommentin, mutta ei osaa argumentoida, mikä on pielessä, tilanteeseen voi olla hankala puuttua.”

Monimuotoisuus voimavaraksi

Monimuotoisuus on vahvuus, jonka ansiosta ihmiskunta on selvinnyt. Esimerkiksi alkuperäiskansat ovat jakaneet yhteisön työtehtävät yksilöiden vahvuuksien, ei vaikkapa iän, mukaan.

”Lapset ovat ketterämpiä kiipeämään puuhun tähyttämään, ja siksi myös heidät on otettu mukaan metsästämään. Näin on saatu aikaan paras tiimi.”

Robin kannustaa yritysten johtoa miettimään uusiksi henkilöstön tarpeita, jotka on perinteisesti nähty ongelmallisina suomalaisessa yhteiskunnassa, kuten vaikkapa rukoustaukojen pitämistä työpäivän aikana.

”Eihän tupakkataukoakaan ole kirjattu lakiin, mutta niitä on pystytty pitämään, koska ne ovat palvelleet enemmistöä.” ■

Dakota Robin

32-vuotias yrittäjä ja DEI-konsultti. DEI on lyhenne sanoista diversity, equity ja inclusion. Vapaasti suomennettuna ne tarkoittavat monimuotoisuutta, yhdenvertaisuutta ja inklusiota.

Transtaustainen. Toiminut nuorempana kokemuskouluttajana.

Pitää yrityksille koulutuksia monimuotoisuudesta ja inklusiivisuudesta sekä Suomessa että maailmalla. Kouluttanut ryhmiä kymmenen vuotta. Tänäkin vuonna tekee yhteistyötä noin sadan organisaation kanssa.

Puoliksi suomalainen, puoliksi Turkin kurdi. Asuu Helsingissä.

3
TAPAA
HYÖDYNTÄÄ
DIGIÄ

Lapset digissä – hyötyä turvallisesti

Nykylapset syntyvät maailmaan, joka on täynnä erilaisia digilaitteita ja -palveluita. Kuinka he hyötyvät digitalisaatiosta, ja miten minimoida sen tuomat riskit?

Teksti **ELINA VIRONEN** Kuvat **ISTOCK**

Digimaailmasta on tullut nopeasti olennainen osa lasten elämää. He oppivat digin hauskoja ja hyödyllisiä puolia pienestä pitäen. Toisaalta lasten suojaamiseksi sen haitoilta tehdään erilaisia toimenpiteitä. Esimerkiksi vuoden 2022 lopulla voimaan astuneessa EU:n digipalvelusäädöksessä kielletään lapsille kohdennettu markkinointi.

Lapsia täytyy myös suojata sopimatonta sisältöä nopeasti muuttavassa

digiympäristössä, Suomen Unicefin viestinnän ja pedagogiikan asiantuntija **Maija Puska** sanoo.

”Meillä on peleihin ja elokuviin liittyvät ikärajamerkinnät. Tekoälypalveluissa, kuten ChatGPT:ssä ja chatboteissa, samanlaisia ikärajamerkintöjä ei ole”, Puska pohtii.

Aikuisten täytyy opettaa lapsille medialukutaitoa ja tekoälypalveluiden käyttämistä. Tärkeää on myös oman yksityisyyden suojaaminen netissä. Yk-

1 Apua oppimiseen

Pelaaminen voi innostaa oppimaan. Monet suomalaislapset ovat esimerkiksi saaneet apua lukemisen opetteluun Jyväskylän yliopiston ja Niilo Mäki Instituutin kehittämästä *Ekapelistä*, joka on saatavilla tietokoneelle ja mobiililaitteille.

Kouluissa käytettävistä ruudunlukulaitteista teksti on mahdollista lukea ja myös kuunnella, mikä auttaa audiitiivista oppijaa. Teknologiasta on hyötyä myös lapsille, joilla on haasteita oppimisessa.

”Ihmisen, jolla on lukivaikeus, voi olla helpompi lukea ruudulta tekstiä, jota näkyy kerrallaan vähän. Se on rivitetty eri tavalla kuin kirjassa”, Puska sanoo.

Stanfordin yliopisto kehittää lisääntyä todellisuutta hyödyntäviä AR-silmälaseja, jotka auttavat autistisia lapsia oppimaan, mistä tunteesta mikäkin kasvojen ilme viestii. Teknologia voi siis auttaa lapsia pääsemään samalle lähtöviivalle keskenään. Toisaalta kaikilla lapsilla ei ole yhtä hyvät mahdollisuudet päästä teknologian pariin.

”Globaalilla tasolla tytöillä, vammaisilla lapsilla tai lapsilla, jotka ovat sosioekonomisesti heikoimmassa asemassa, on huonommat mahdollisuudet kehittää omia digitaitoja. Meidän tulisi taata perustason tietojen viestintäteknologiset taidot jokaiselle lapselle, jotta heillä on mahdollisuus opintojen jatkamiseen. Se on tärkeää myös työn saannin kannalta”, Puska sanoo.

•••

sinkertainen kikka on käyttää selaimen incognito-ikkunaa.

Sitran asiantuntija **Laura Halenius** muistuttaa, että digipalveluiden käyttäjä ei ole valtaa siihen, kuka heistä kerää tietoa ja mihin tarkoitukseen.

”Mainosrahoitteisten palveluiden, kuten Googlen tai Facebookin, takana on valtava tekoälyä hyödyntävä verkosto, joka myy dataa eteenpäin. Verkosto on niin monimutkainen, ettei kukaan tiedä, minne dataa lopulta päätyy”, Halenius sanoo. ■

2 Seuraa virtuaalikaverista

Kännyköiden ja älykotien virtuaaliassistentteja, kuten Applen Siriä, Amazonin Alexaa tai Googlen Assisiantia, on voinut jo vuosia pyytää esimerkiksi käynnistämään ajastimen tai kertomaan sään tai iltasadun.

Seuraava askel ovat kenties virtuaaliassistentit, joihin muodostetaan kiintymyssuhde, Sitran Laura Halenius pohtii.

”Juttelin reilu vuosi sitten Kaliforniassa tutkijan kanssa, joka tekee tutkimusta isoille viihdetaloille. He tutkivat, voisiko jokaisella olla oma virtuaaliystävä, joka näyttäisi vaikkapa Mikki Hiireltä. Se olisi vähän niin kuin ChatGPT, joka voisi auttaa meitä”, Halenius sanoo.

Lapsille kehitetään jo tekoälypehmoleluja, jotka oppivat tuntemaan lasta jatkuvasti paremmin. Näin ne osaavat esimerkiksi kertoa lapsen mieltymyksiin räätälöityjä iltasotuja tai rauhoitella lasta, kun tämä raihostuu. Halenius muistuttaa lelujen tietoturvariskeistä.

”Kun kyseessä on söpö hahmo, tulee sille jaettua ehkä vielä yksityisempää tietoa”, Halenius miettii.

3 Iloa vapaa-aikaan

”**Digilaitteista puhuttaessa** haluaisin korostaa vapaata olemista ja hassuttelua. Laitteet voivat herättää uteliaisuuden maailmaa kohtaan, lisätä lasten osallisuutta ja tietoa maailmasta sekä mahdollisuuksia kasvaa osallistuvaksi ja vastuuta kantavaksi yhteiskunnan jäseneksi”, Puska sanoo.

DNA:n vuonna 2022 teettämän koululaistutkimuksen mukaan ekaluokkalaisilla on oma puhelin noin 90 prosentin todennäköisyydellä. Kun kännyköiden hinnat ovat tulleet alas ja samalla teknologia kehittynyt, yhä useampi lapsi voi toteuttaa itseään ja ilmaista luovuuttaan niiden avulla.

Kännykällä voi vaikkapa kuvata ja editoida videoita tai tuottaa musiikkia erilaisissa ilmaisissa ohjelmissa. Sound-

trap-musiikinteko-ohjelman saa ladattua Applen tai Googlen sovelluskaupoista. Garageband on Applen ilmaisohjelma. Videoiden editoimiseen sopii vaikkapa Inshot-sovelluksen ilmaisversio.

Yksi digiympäristöjen parhaita puolia on, että ne mahdollistavat harrastamisen fyysisestä sijainnista riippumatta. Lapsi voi löytää ystäviä vaikkapa nettipelien kautta. Omien tunteiden ilmaisu voi olla helpompaa kirjoittamalla.

”Tunteita voi olla helpompi ilmaista esimerkiksi meemien tai emojien avulla. Olen nähnyt viestinvaihtoja, joissa riidelään pelkillä meemeillä”, Puska sanoo.

Digiympäristön etikettiä ja kohtelista viestintää on hyvä harjoitella alkuun turvallisen aikuisen kanssa viestitelmällä.

Teksti **ELINA VIRONEN** Kuvat **KASPER DALKARL**

Kanihypyn sanansaattajat

Kanihyppäämisen intohimoiset harrastajat Frida Åbacka ja Alma Westerlund haluavat muuttaa lemmikkikanien maineen: ne eivät vain istu häkissä, vaan kaipaavat elämäänsä liikettä. Kaksikon ystävyys on kaniensa ansiota, ja harrastuksen ympärille on muodostunut laajempikin tärkeä porukka.

Frida Åbacka ja
Tara-kani

Alma Westerlund
ja Tuwa-kani

Kanihypyn SM-kisat järjestettiin syyskuussa Maalahdessa. Frida Åbacka ja Alma Westerlund kisasivat kaneineen korkeimmassa sarjassa. Westerlundin kani Tuwa voitti suomenmestaruuden viidettä kertaa peräkkäin. Kilpailuhenkisyys ei tule ystävyuden tielle: naiset kertovat iloitsevansa toistensa onnistumisista.

Kanihyppämistä harrastetaan kanien ehdoilla. Välillä ne huilailevat, kuten Teresa Limnellin lemmikki vasemmalla, ja välillä mennään taas kovaa, kuten Meya Henrikssoinin kani kuvassa. Suomen Kanihyppäjät ry on tänä vuonna osa Team Vaasan Sähköä eli Vaasan Sähkön sponsorointitoimintaa.

Kaniharrastuksen kautta saa uusia ystäviä. Kuvassa Ester Ahlberg ja Alma Westerlund.

Saaran Nuppu-kani nauttii läheisyydestä.

Alma: ”Usein sanotaan, että kanit ovat jotain kissojen ja koirien väliltä. Niille voi opettaa temppeja, kuten koirille, mutta ne ovat kissojen tapaan itsenäisiä. Toivon, että yhä useampi kanin omistaja hoksaisi, että kanien ei tarvitse vain olla häkissä, vaan niiden kanssa voi myös tehdä asioita. Ja että kanihypystä tulisi Suomessa suurempi laji. Nyt harrastajia on ehkä noin sata.”

Frida: ”Ruotsissa kanihypyssä ollaan pidemmällä. Olen hakenut Wilhelmin kanini Ruotsista. Se on hyppykanien risteytys, eli sen vanhemmat ja isovanhemmat harrastivat kanihyppeä. Wilhelm kisaa alemmissa luokissa. Kisaan korkeimmassa luokassa sen tyttären Taran kanssa.”

Alma: ”Minulla taas on Taran sisko, Tuwa, joka on viisinkertainen kanihypyn suomenmestari. Tuwa on saavuttanut korkeimman tason, jonka Suomessa voi saavuttaa, mutta aion silti jatkaa kisaamista sen kanssa niin kauan kuin se on meistä molemmista kivaa.”

••••

Frida: ”Kaneista kyllä huomaa, kun ne nauttivat jostain. Silloin ne loikkaavat ilmaan riemusta. Jos kani ei halua hypätä esteen yli, se ei suostu liikkumaan. Ennen kuin tiesin, mitä kanihyppeä on, tein ensimmäiselle lemmikilleni koira-agilitystä tuttuja esteitä, kuten lankkuja ja tunneleita. Sitten luin kanihypystä kirjasta. Lajissa on eri korkuisia ja pituisia esteitä, joiden yli kanin täytyy hypätä.”

Alma: ”Minä aloitin kanihypyn kotona rakentamalla ensimmäiselle kanilleni esteitä hiekkalaatikon leluista. Googlaamalla minulle selvisi, että kanihyppeä on oikea harrastus. Aloin käydä 4H-yhdistyksen kanikerhossa Maalahdessa 11-vuotiaana.”

Frida: ”Minäkin aloitin 4H-yhdistyksen kanikerhossa Närpiössä vuonna 2017. Kerhon ohjaaja ehdotti, että osallistuisin 4H-kerhon ohjaajakoulutukseen Tamperella. Silloin tapasin **Alman**.”

Alma: ”Kun tapasin **Fridan** junassa, kerhonohjaaja sanoi, että te kaksi olette parhaat ystävät, ette vain tiedä sitä vielä. Koulutuksen jälkeen aloimme nähdä kaniapahtumissa ja treenata kanihyppeä yhdessä. Pikkuhiljaa meistä tuli parhaat ystävät.”

Frida: ”Menin lukioon Vaasaan, jotta sain viettää enemmän aikaa **Alman** kanssa. Nyt opiskelemme eri paikkakunnilla, **Alma** Pietarsaareissa ja minä Vaasassa, joten näemme harvemmin. Mutta pidämme yhteyttä joka päivä. Parhaan ystävän lisäksi sain ohjaajakoulutuksesta harrastusryhmän, jonka kanssa käymme kisoissa ja pidämme yhteyttä kaneihin liittyen.”

Alma: ”On kivaa, että ryhmältä saa neuvoa ja tukea esimerkiksi silloin, kun oma kani on kipeä. Meitä on mukana viisi alkuperäistä jäsentä ja muutamia uusia. Vanhin meistä on noin 35-vuotias, ja nuorin on 12-vuotias pikkusiskoni. Moni lopettaa kanihypyn yläkouluiässä, koska se ei ehkä ole niin cool harrastus. Minuakin hävetti joskus kertoa tästä, koska niin harva tietää kanihypystä. Mutta ei kukaan ole koskaan nauranut, vaan kaikki ovat suhtautuneet lajiin uteliaasti.”

••••

Frida: ”Nyt 20-vuotiaana harrastuksen parhaita puolia ei välttämättä ole enää itse kanihyppeä, vaan siihen liittyvät asiat kuten ihmiset. Kanihyppeä olisi hankala lopettaa, koska se on niin iso osa elämää. Kesällä kisoja on joka toinen viikonloppu ja talvella kerran kuussa. Pidän kani-Instagramia ja seuraan pohjoismaisia harrastajia.”

FAKTA

Kanihyppeäjät

* **Frida Åbacka**, 20, ja **Alma Westerlund**, 20, kuuluvat Suomen Kanihyppeäjät ry:hyn. Yhdistyksellä on Facebookissa 1 400 seuraajaa.

* Kanihyppekisoja järjestetään ympäri Suomen. Westerlund ja Åbacka ovat käyneet kisoissa muun muassa Salossa, Porissa, Turussa, Jyväskylässä ja Seinäjoella.

* Suomen 4H-liitto järjestää kanikerhoja, joiden kautta voi tutustua kanihyppeeseen tai kaneihin lemmikkeinä. Åbacka ohjaa kanikerhoja Vaasassa ja Westerlund Pietarsaareissa.

* Lisätietoa lajista: kanihyppeajat.weebly.com/ kanihypyn-abc

Alma: ”On kivaa, kun joku kysyy Instagramissa kanihypystä tai kertoo, että on innostunut harrastamaan kansinsa kanssa. Se motivoi jatkamaan. Minä ja Frida pidämme molemmat kanikerhoja. Minulla on Pietarsaareissa kaksi kerhoa, joista toisessa tutustutaan kaneihin ja niiden hoitoon ja toisessa totutellaan valjaisiin ja hihnaan sekä harjoitellaan hyppeämistä. Osallistujat ovat 7–12-vuotiaita.”

Frida: ”Kerholaiset ovat useimmiten tyttöjä, mutta joskus mukana on myös poikia. Se on tosi kivaa! Kanihyppeä sopii kaikille.”

Alma: ”Toivon, että myös vanhemmat ihmiset löytäisivät harrastuksen pariin. Tärkeintä on, että oman kanin kanssa viettää paljon aikaa, kun se on pieni. Näin se oppii luottamaan omistajaansa.” ●

Vastuullista sähkönsiirtoa

Sähköverkon vastuullinen suunnittelu ja rakentaminen ovat tasapainoilua ympäristö- vastuun sekä sosiaalisen ja taloudellisen vastuun välillä, kertoo Vaasan Sähköverkon verkostosuunnittelutiimin vetäjä Aleksi Tyni.

Teksti **ELINA VIRONEN** Kuva **LINUS LINDHOLM**

1 Kuinka vastuullisuus huomioidaan Vaasan Sähköverkolla?

”Vastuullisuuden käsitteen voi jakaa kolmeen osaan: sosiaaliseen, taloudelliseen ja ympäristövastuuseen. Meille Vaasan Sähköverkolla sosiaalinen ja taloudellinen vastuu tarkoittavat sitä, että tarjoamme luotettavaa ja kohtuuhintaista sähkönsiirtoa asiakkaillemme – kuitenkin niin, että siirron ympäristövaikutukset olisivat mahdollisimman pienet.”

2 Kuinka minimoitte ympäristövaikutukset?

”Rakennamme verkkoa mahdollisuuksien mukaan teiden varsille, emme metsään tai pelloille, jotta rakentamisesta aiheutuva maankäytöllinen vaikutus olisi mahdollisimman pieni. Otamme reitityksissä huomioon uhanalaisten eläinten, kuten merikotkien, pesät. Huomioimme myös maanomistajan toiveet. Voimme kiertää esimerkiksi puun, jolla on suurta tunnearvoa.

Sähköverkon maakaapelointi alueellamme paitsi lisää verkon säävarmuutta, myös vähentää vaikutuksia eläimiin. Ilmajohdot aiheuttavat lintukuolemia, kun linnut törmäävät niihin. Tätä koetamme ehkäistä ilmajohtoihin ripustettavilla lintulipuilla. Kunnošapitotarkastusten yhteydessä lisäämme sähköpylväissä oleviin pylväsmuuntamoihin eläinsuojia, jotta esimerkiksi pylväissä kiipeilevät oravat eivät saa sähköiskuja.

Koko nykyisen sähköverkon kaapelointi ja kelualueellamme vaatisi valtavan määrän rahaa. Tämä tietäisi siirtohintojen nostoa. Ympäristövastuullisia ratkaisuja tehdessä meidän pitää muistaa myös sosiaalinen ja taloudellinen vastuu.”

3 Kuinka sähkönsiirtoa kehitetään vastuullisuusnäkökulmasta?

”Kehitämme verkkoa vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin. Nyt iso trendi ovat lämpöpumput, aurinkosähkön tuotanto sekä sähköautojen latauslaitteet. Vahvistamme sähköverkon siirtokapasiteettia, jotta voimme taata hyvänlaatuisen sähkönsiirron jatkossakin.

Vaihdamme paraikaa kaikille asiakkaillemme älykkäitä sähkömittareita, mikä lisää sähköjärjestelmän joustavuutta ja mahdollistaa uusiutuvien energialähteiden suuremman hyödyntämisen. Älymittarit mahdollistavat kotiautomaation, mikä taas helpottaa sähkön kulutuksen ajoittamista niille hetkille, kun sähkö on halpaa ja vihreästi tuotettua.”

Nimi: Aleksi Tyni
Työ: verkostosuunnittelutiimin vetäjä
Koulutus: sähkötekniikan diplomi-insinööri
Perhe: vaimo
Harrastukset: pallopelit ja ajan viettäminen läheisten kanssa, lomilla kirjojen ja sarjakuvien lukeminen

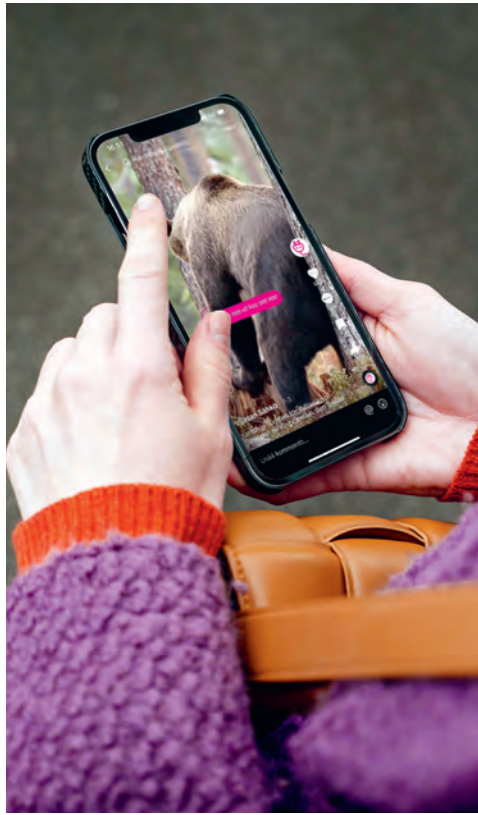

KUVAT ISTOCK

Sähköllä kaukolämpöä

Sähkön osuus kaukolämmön tuotantolähteenä kasvaa. Tammi–syyskuussa 12 % Vaasan Sähkön kaukolämmöstä tuotettiin sähköllä. Sähkökattilalla alettiin Vaasassa tuottamaan kaukolämpöä viime vuonna. Tänä vuonna kattilakapasiteetti kasvaa.

Seuraa meitä somessa!

Viihdettä TikTokissa

Tunnistatko sähkölaitteen pelkän äänen perusteella? Ota Vaasan Sähkön TikTok-tili seurantaan ja testaa, miten hyvin pärjääät Mikä laite -visassa! TikTokista löydät myös suuren suosion saaneita eläinvideoitamme sekä vinkkejä ensimmäiseen omaan kotiin muuttaville.

Facebookin ja Instagramin puolella olemme viime aikoina esitelleet faktoja asiakkaistamme sekä arvuuttelleet biisien nimiä. Syksyn mittaan luvassa on muun muassa erikoisia murre sanoja sekä energia-aiheisia haikuja. Kannattaa siis pysyä kuulolla!

Asiakaspalaute

"Poikkeuksellista inhimillisyyttä asiamme hoidossa!
Jatkakaa samaan malliin."

KUVA ELTEL

Älymittariurakka

Vaasan Sähköverkon älymittarihanke etenee suunnitelmien mukaan. Kesän aikana mittareita on vaihdettu saaristossa. Lue hankkeesta lisää: vaasansahkoverkko.fi/alymittari

Raivaajat saavat kiitosta

Ilmalinjojen raivaaminen on työtä, jonka tulokset näkyvät, kun sähköverkossa ei ole häiriöitä. Olemassa oleville linjoille tehtävä raivaustyö on raskasta ja haastavaa. Sitä tekevät ammattimetsurit läpi vuoden raivaussahalla, pitkällä oksasahalla ja moottorisahalla ohjeita ja sallittuja työmenetelmiä noudattaen. Myös sääolosuhteiden tulee olla oikeanlaiset. Näin kertoo Vaasan Sähköverkon kunnossapitosuunnittelija **Marko Hakamäki**.

Lue lisää johtoalueilla tehtävistä raivauksista: vaasansahkoverkko.fi/ilmalinjojenraivaaminen

KUVAT ISTOCK

Puhdas energia painottuu

Vaasan Sähkön myymä sähkö jakautui vuonna 2022 eri energialähteiden kesken näin:

30 %

Uusiutuvia energialähteitä

39 %

Ydinvoimaa

31 %

Fossiilisia energialähteitä (sis. turve)

Katso tuotekohtaiset tiedot:

vaasansahko.fi/sahkonalkupera

Myyämme sähkön hiilidioksidin ominaispäästöt olivat 208,4 g/kWh. Myydyn sähkön tuottamisessa syntyi käytettyä ydinpolttoainetta 0,98 mg/kWh.

Miten sinä luet Nette-lehteä?

Vastaa kyselyyn ja osallistu kolmen Jokipiin pellavan keittiöpyyhesetin arvontaan (yksittäisen palkinnon arvo n. 25 €). Osallistu: vaasansahko.fi/lukijakysely

Sähköverkkoa suunnitellaan luonnon ehdoilla

Kun kotka pesii sähköverkon suunnittelulle reitille, väistää sähköverkko, ei kotkanpesä. Tästä esimerkki saatiin jälleen viime kesänä Mustasaaren Kaukaluodossa, kun kotkanpesä osui Vaasan Sähköverkon verkonsaneeraus Hankkeen tielle. Uusi johtoreitti suunniteltiin niin, että pesä sai jäädä rauhaan.

Ympäristö huomioidaan verkko-hankkeissa monin tavoin. Kyseisessä projektissa kaivuutyöt ajoitettiin syk-

syllä, jotta linnut saivat ennen tätä pesiä rauhassa. Talvella työkalujen jättämien jälkien syntymistä maastoon voidaan ehkäistä ajamalla maastossa silloin, kun maa on routainen, ja saaristossa kulkemalla jäitä pitkin.

Ympäristönäkökulma on huomioitu myös materiaaleissa, kuten uusissa sähköpylväissä, joissa käytetään Pohjoismaiden puunsuojaneuvoston asettamien kriteerien mukaisia NTR-A-puupylväitä.

Kuluttamasi pörssisähkön keskihinta sovelluksessa

Tiesitkö, että löydät kuluttamasi pörssisähkön keskihinnan Vaasan Sähkö -sovelluksessa?

Pörssisähköasiakkaana voit tarkastella keskihintaasi esimerkiksi päivä-, viikko- ja kuukausitasolla.

Lataa sovellus: vaasansahko.fi/sovellus

Sähkö vähentää liikenteen päästöjä

Sähköautot vähentävät liikenteen päästöjä. Pitkällä aikavälillä ihanteellisinta olisi, että henkilöautoilusta siirryttäisiin käyttämään joukkoliikennettä tai sähköpyörää, sanoo Tampereen yliopiston professori Heikki Liimatainen.

Paljonko sähköautot vähentävät päästöjä?

Sähköautot ovat 2,5 kertaa energiatehokkaampia eli kuluttavat 2,5 kertaa vähemmän energiaa per kilometri verrattuna polttomoottoriautoihin.

Suomessa jokaisen polttomoottori-käyttöisen henkilöauton hiilidioksidipäästöt ovat vuosittain noin 2–3 tonnia. Laskennassa käytetään henkilöautojen keskimääräisiä hiilidioksidipäästöjä, 100–150 grammaa kilometriä kohden, ja keskimääräisiä ajokilometrejä, 15–20 000 kilometriä vuodessa.

”Mitä uudempi auto, sitä pienemmät päästöt per kilometri, mutta sitä enemmän ajokilometrejä vuodessa. Mitä vanhempi auto, sitä vähemmän kilometrejä vuodessa, mutta sitä enemmän päästöjä per kilometri”, täsmentää liikenne- ja kuljetusjärjestelmien professori **Heikki Liimatainen** Tampereen yliopistosta.

Suomen virallisessa päästölaskennassa sähköautojen päästöjen taas lasketaan olevan nolla. Sähkön tuotannosta aiheutuu päästöjä, mutta ne lasketaan sähkön tuotannon päästöihin, ei liikenteen päästöihin.

Onko sähköautoilu siis päästötöntä?

Sähkön tuotanto ja sitä kautta sähkö-

autoilu aiheuttaa hiilidioksidipäästöjä – Suomessa kuitenkin huomattavasti vähemmän kuin polttomoottoriautoilu. Tämä johtuu sähköautojen energiatehokkuudesta ja Suomen verraten puhtaasta sähköntuotannosta.

”Maissa, joissa sähkö tehdään kivihiilellä, voivat sähköautolla ajamisesta aiheutuvat päästöt olla suuremmat kuin polttomoottoriautosta.”

Sähköauton voi ladata kotona päästöttömästi valitsemalla vihreän sähköosimuksen. Julkisissa pikalatauspisteissä tarjottava sähkö on usein vihreää.

Aivan kuten muussakin autoilussa, myös sähköautoilussa tien ja renkaan kosketuspinnasta nousee mikromuoveja ja hiukkaspäästöjä, jotka vaikuttavat ilmanlaatuun.

Sähköautojen akkuminaalien louhintaa varten rakennettavat kaivokset ovat paikallisesti haitta ympäristölle, mutta toisaalta öljynpoauksessa on suurempi riski vakaviin ympäristövaurioihin. Lisäksi globaaleissa meriliikenteen päästöissä polttoainekuljetusten rooli on suuri.

”Akkuihin tarvittavat mineraalimäärät ovat paljon pienemmät, eli kuljetuksia ja sitä kautta ympäristövaikutuksia ja paljon vähemmän.”

Miten muuten päästö-vähennyksiin pyritään?

Liikenteen sähköistyminen on tärkeää, mutta se etenee hitaasti. Tarvitaan lisää uusiutuvaa polttoainetta.

”Käytännössä tämä tarkoittaa uusiutuvaa dieseliä. Fossiiliseen bensiiniin sekoitettavaa synteettistä bensiiniä ei ole tarjolla, eikä etanolia voida lisätä bensiiniin enempää kuin sitä nyt on.”

Uusiutuvaa dieseliä tarvitaan erityisesti raskaaseen liikenteeseen, jossa sähköistyminen etenee henkilöautoilua hitaammin.

Tärkeä keino päästöjen vähentämiseen on henkilöautoilun vähentäminen. Iso osa liikenteen päästöistä aiheutuu 5–50 kilometrin pituisista henkilöautoilla tehtävistä työmatkoista. Yksi vaihtoehto autoilulle on sähköpyöräily. Jotta työmatkalaiset valitsisivat joukkoliikenteen, sen matka-ajan pitäisi pystyä kilpailemaan autoilun kanssa.

”Joukkoliikennettä voidaan nopeuttaa esimerkiksi raideratkaisuilla tai joukkoliikennekaistoilla ja -kaduilla. Tai henkilöautoliikennettä voidaan hidastaa tekemällä kävelyalueita keskustoihin. Ajatuksena se, että joukkoliikenteellä pääsee suoraan, henkilöautolla joutuu kiertämään ja jäämään kauemmas.”

Järkeä energiankäyttöön

Vaasalaisen Comsel Systemin tuotteet ja palvelut tekevät asumisesta ja energiantuotannosta vihreämpää. 34 vuotta toimineen yrityksen tarina on vasta alussa, uskoo toimitusjohtaja Kristian Heimonen.

Teksti **ELINA VIRONEN** Kuvat **LINUS LINDHOLM**

”**M**e insinöörit rakastamme ratkaista ongelmia. Se antaa meille energiaa”, sanoo **Kristian Heimonen**, vaasalaisen Comsel Systemin toimitusjohtaja. Hän ryhtyi yrittäjäksi 34 vuotta sitten ja etsii edelleen nälkäisenä ratkaisuja erilaisiin energia-alan ongelmiin.

Nyt polttavia kysymyksiä ovat, kuinka energiantuotannon päästöt saadaan alas ja sähkön kysyntä ja tarjonta saadaan kohtaamaan, kun epätasaisesti sähköä tuottavat uusiutuvat energialähteet, aurinko- ja tuulivoima, syrjäyttävät fossiiliset energiamuodot. Sähkön tarve kotitalouksissa kun ei aina mukale säätä.

Energiakriisin ja kohonneiden energiahintojen myötä kuluttajat janoavat keinoja pienentää sähkölaskujaan.

Comsel Systemillä on tähän ratkaisu: kiinteistön sähkömittariin yhdistettävä pieni laite, jonka kautta omaa sähkönkulutusta voi seurata ja optimoida automaattisesti niille ajoille, kun sähkön pörssihinta on matalalla. Tällöin sähkö on myös tavallisesti tuotettu vihreästi.

”Järjestelmään voidaan yhdistää myös esimerkiksi aurinkopaneelit ja sähköauton latauslaite. Kun menen kesällä viikonlopuksi mökille, käskän

Comsel System on vaasalainen teknologiayritys, joka kehittää energiamittausjärjestelmiä. Yritys on perustettu vuonna 1989. Vaasan Sähkö osti osan Comsel Systemistä vuonna 2021.

älyjärjestelmää lataamaan auton aurinkopaneelien tuotannolla viikonlopun aikana.”

Merkityksellistä työtä

Heimosen mielestä smart living, eli fiksumpi resurssien käyttö, on kaikkien vastuulla. Hän yrittää elää kuten opettaa. Perheessä ajetaan sähköautoa, ja älyjärjestelmä ohjaa paitsi kesämökin myös kodin sähkönkulutusta.

Älyjärjestelmän saa sähkökaappiin noin satasella. Se kommunikoi puhelinsovelluksen kanssa ja kertoo reaaliajassa, mihin kotona kuluu sähköä. Jo pelkkä tietoisuus siitä saa ihmiset usein vähentämään energiankäyttöään noin 20 prosenttia, Heimonen kertoo. Hän iloitsee, että voi yrityksensä kautta yrittää tehdä maailmasta paremman paikan.

”Otan tämän aika henkilökohtaisesti. En vain käy töissä, vaan työni on jotain, mihin todella uskon.”

Tavalliseksi työssäkävijäksi miehestä ei olisi koskaan ollut. Poikkeavien ratkaisujen etsiminen on aina kiehtonut liikaa ja tasainen elämä tuntunut uhkakuvalta.

Heimonen perusti Comsel Systemin sähkönsinööri-isänsä kanssa opiskeluaikanaan Vaasassa. Hän valmistui automaatiotekniikan insinööriksi vuonna 1991 ja muutti armeijan jälkeen töihin Tukholmaan. Yritys Suomessa hoitui etänä.

Vuonna 1996 Heimonen perusti tietoliikenteeseen erikoistuneen konsulttiyrityksen, Comsel System Swedenin, jolla oli asiakkainaan muun muassa Ericsson ja Telia. Muutaman vuoden jäl-

keen Ruotsin yritys myytiin, ja Heimonen muutti takaisin Suomeen.

2000-luvun alussa Comsel System ryhtyi valmistamaan tietoliikennemuoduleita muun muassa sähkömittareihin Pohjoismaissa. Näin sähköyhtiöt saivat tuntidataa asiakkaan sähkönkulutuksesta. Tätä ennen sähkömittari käytiin lukemassa kerran vuodessa manuaalisesti.

”Vuonna 2009 liikevaihtomme oli 52 miljoonaa, mikä oli aika iso liikevaihto 23 hengen yritykselle.”

Tekoilyn mahdollisuudet

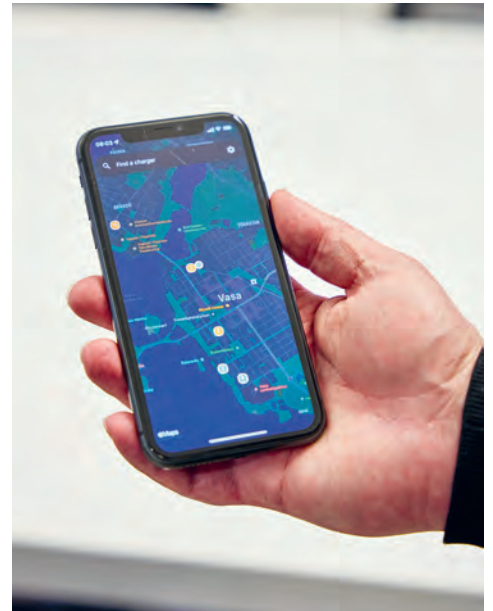
Nyt Comsel Systemillä on Suomessa kymmenen työntekijää ja tytäryhtiö Ruotsissa. Älykotijärjestelmien lisäksi se tarjoaa älykkäitä ratkaisuja energia-yhtiöille. Vaikka yrityksellä on myös vesilaitos.

Vaikka yrityksellä on takana monivaiheinen tarina – Heimonen on muun muassa myynyt ja ostanut firman takaisin – toimitusjohtaja kokee, että yritys on nykyisellään vasta alkutaipaleella.

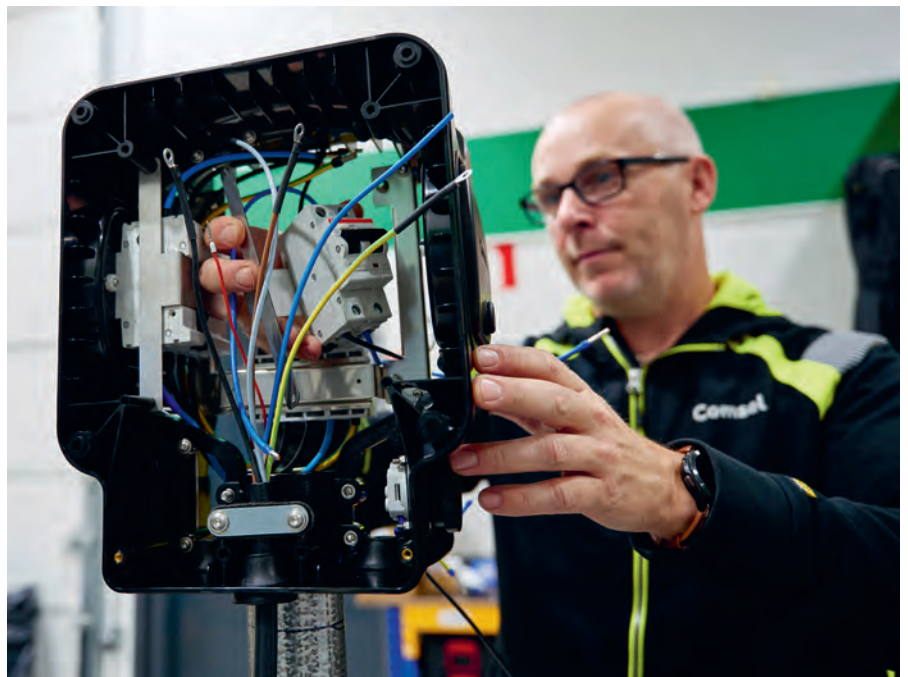
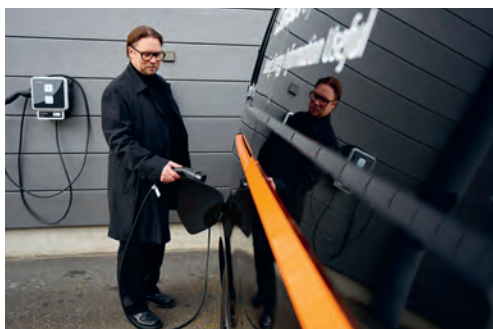
”Tarpeet energian käytön optimointiin ja sen kautta päästöjen pienentämiseen kasvavat koko ajan.”

Comsel Systemin tavoite on valmistaa tähän tarpeeseen älykkäitä laitteita, jotka oppivat jatkuvasti fiksummiksi ja tarjoavat energiankäyttäjille keinon säästää energiaa ja elää ympäristöystävällisemmin. Markkinat ovat tällä hetkellä Pohjoismaissa, mutta Heimonen näkee kasvupotentiaalia muuallakin.

”Jos bisnesmallit toimivat Suomessa, ne toimivat muissakin maissa.” ●

Turvaa ja älyä | Tietoturvallisuus on Comsel Systemin ytimessä. Kaikki data säilytetään Suomessa. Yritys suunnittelee ja valmistaa älykoti-laitteiden lisäksi sähköauton latauspisteitä Eco Design -periaatteilla.

ROSSBERG ARMSTRONG
SUKULAISPAIKKAIKAVIA TUNTEITA

KORJATAVIA RANSKALAISKOOMIKKO

IISIT

-LEIKKI

KATISKASSAKIN
ANNAN JA KAIMA

THE ROUX PIIRI

SUUNTA

merkitys

EI OSU LAKE CITY

kuviteltua

SAUDIEN RAHA
NANSON NEULESARJA
TUKENA ASIOIMISSESSA

"8" ↑

BRAD

VIRITTÄÄ

JARKKO RIKU

EDELTAIVIA HINTSA HARALA

10 W

KARSI KOSTEUSTESTA
AHKIMISTA

STALLER

LAULAJA HIRVONEN

SUOSITUMUS LANNOITE

RAUHOITTAALTAISIN

HANKI ETELASTA RASVOJA MONONEN

työkalu

SUVIO

TAHTISEURA

-KALA

VAAHTEMAELLA

www.sanaris.fi / laadinta Erkki Vuokila, ulkoasu Heli Kärkkäinen

NIMI

LÄHIOSOITE

POSTINUMERO JA -TOIMIPAIKKA

PUHELIN

Palauta **3.12.2023** mennessä osoitteeseen: nette@vaasansahko.fi tai "Nette-ristikko" Vaasan Sähkö Oy, PL 26, 65101 Vaasa

Ristikon oikein ratkaisseiden kesken arvomme **2 kpl syksyn yllätyskassoja** (arvo n. 30 €).

Edellisen Netteristikon voittajat: Kimmo Raiski, Kontio Terttu Ala-Heikkilä, Mänttä

Emme säilytä ristikkokisaan osallistuneiden yhteystietoja arvannon jälkeen.

A	J	O	T							S	I	P	I											
S	O	M	A							A	N	U	T											
E	D	E	S							M	I	N	A											
P	I	N	O							M	O	K	A											
A	A									A	K													
J	A	L	O							A	L	P	I											
A	R	A	L		M	U	T	A		H	A	A	M	U	Y									
				K	A	L	L	O		A	S	T	E	S	A	H	K	O						
				A	I	K	A		T	A	I	T		R	A	I	T	E	E	T				
				P	S				I	D	I	O	R		Ä	L								
				E	L	O	K	U	I	N	E	N		A	L	A	S	T	O	N				
				A	I	N	A		V	T				E					R	U				
				I					P	U	I	S	T	O	M	U	U	N	T	A	M	O		
				I	S	O	S		A	A	M	U			K	E	H	N	O	T				
				L	A	U	L	E	L	U				M	U	K	A	V	A	S	T	I		
				O	T	T	A							M	I	E	S		V	A	I	S	T	O
				T	A	I	T	T	A					L	A	V	A			T	I	I	T	

Resepti
RIIKKA KAILA
Kuva
KIRSI-MARJA
SAVOLA

PIENTÄ TWISTIÄ

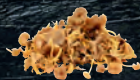
Pekaanipähkinät tuovat pastaan kivaa rapsakkuutta, parmesaani täyteläisyyttä ja salvia säpökkää lisämakua.

Sesongin suosikkipasta

Sieniretken saalis sopii paahdetun kurpitsan kaveriksi aromikkaaseen pastaan. Maukas vegeruoka valmistuu helposti ja lämmittää ihanasti syyspäivinä.

Käsittele ensin kurpitsa. Halkaise kurpitsa ja poista siemenet. Kuori ja kuutiot kurpitsa. Siirrä kuutiot leivinpaperin päälle uunipellille. Valuta päälle öljy ja ripota suolaa. Paahda 225-asteisessa uunissa 15–20 minuuttia, kunnes kurpitsa on kypsää.

Siirry sitten sieniin. Puhdista sienet ja paloitele suurimmat. Paista sieniä kuivalla pannulla,

kunnes niistä irronnut neste on haihtunut. Siirrä sienet odottamaan.

Valmista pasta loppuun. Keitä pasta pakkauksen ohjeen mukaan. Sulata voi paistinpannulla. Kuullota sipulia ja valkosipulia voissa muutaman minuutin ajan. Lisää salvianlehdet ja kuullota vielä noin minuutti. Yhdistä kaikki aineet valutetun pastan joukkoon. Mausta suolalla ja pippurilla. Tarjoa heti.

Neljän hengen annokseen tarvitset:

1 pienen mskikurpitsan noin 2 rkl rypsiöljyä suolaa noin 1½ l tuoreita sieniä (esim. suppilovahveroita) 250 g nauhapastaa 1 sipulin hienonnettuna 2–3 valkosipulinkynttä hienonnettuna 50 g voita noin 1 dl salvianlehtiä 50 g parmesaania raastettuna 1–2 dl pekaanipähkinöitä ripauksen mustapippuria rouhittuna

TULE MUKAAN VAIKUTTAMAAN!

Onko sinulla ideoita, joita haluaisit jakaa? Haluatko päästä kertomaan mielipiteesi? Kiinnostavatko keskustelut energia-alasta? Liity mukaan asiakasyhteisöön!

Lähetämme sinulle viestiä muutamia kertoja vuodessa, eikä kyselyihin tai tapahtumiin ole osallistumispakkoa.

Miksi lähteä mukaan?

Vaikuta: Tämä on erinomainen tilaisuus vaikuttaa ja tuoda omat näkemyksesi esille.

Yhteisö: Pääset keskustelemaan yhdessä muiden yhteisön jäsenten sekä meidän asiantuntijoidemme kanssa.

Palkinnot: Tulemme jakamaan osallistuneiden kesken erilaisia yllätyspalkintoja.

Miten pääsen mukaan?

Ilmoittaudu osoitteessa
vaasansahko.fi/asiakasyhteiso

